

Б. Андрушків

д-р екон. наук, Заслужений діяч науки і техніки України

Н. Кирич

д-р екон. наук

О. Погайдак

канд. екон. наук

Л. Мельник

канд. екон. наук

м. Тернопіль

СЕМІОТИКА ВИЗНАЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ СТРАТЕГІЇ ПІДВИЩЕННЯ ГОСПОДАРЬСЬКО-ФІНАНСОВОЇ СТАБІЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

Економічна семіотика — наука (навчальний предмет), що досліджує (вивчає) закономірності побудови і використання форм обміну інформацією в системі економічного управління (Економічний словник. АНУ, Київ 1973 р. — 625 с.)

Постановка проблеми та її актуальність. В організації ефективного функціонування підприємства в трансформаційних умовах необхідним є розроблення певної системи управління, яка б забезпечувала стабільність його господарського і фінансового середовища. Вирішення питань семіотики вибору економічної стратегії розвитку для українських підприємств є новими, через те дуже важливими завданнями управління.

Від стратегії управління залежить ефективність господарської і фінансової діяльності підприємства. Господарська і фінансова стабілізація підприємства не може розглядатися без глибинного аналізу висхідної бази і втрачає свою цінність, якщо немає перспективи. Саме тому для підтримання належного рівня фінансової стійкості господарюючого суб'єкта як інструмент забезпечення стабільності доцільно використовувати пропонувану нами у даному дослідженні семіотику як науку, що досліджує закономірності побудови і використання форм обміну інформацією у системі економічного управління стабілізаційними процесами.

Створення, визначення і реалізація цієї стратегії належать до доволі складних і трудомістких завдань. Усі ці та інші обставини обумовлюють актуальність і своєчасність означеної тематики даного дослідження.

Аналіз наукових розробок з теми дослідження. Перед тим як характеризувати стратегію забезпечення господарсько-фінансової стабільності, підприємств, визначимо поняття «стратегія» у контексті семіотики сталого розвитку суспільства.

Американський науковець з проблем стратегічного менеджменту І. Ансофф вважає, що за своєю суттю стратегія — це набір правил для прийняття рішень, якими організація керується у своїй діяльності [1]. Стратегії, як правило, мають декілька характерних рис:

1. Процес вироблення стратегії не завершується певною негайною дією. Зазвичай він закінчується встанов-

ленням певних загальних напрямів, дотримання яких забезпечить зростання і закріплення позицій фірми.

2. Сформована стратегія повинна бути використана для розробки стратегічних проектів методом пошуку.

3. Необхідність в стратегії відпадає, як тільки реальний хід розвитку виведе організацію на бажані позиції і забезпечить очікувані події.

4. У ході формування стратегії неможливо передбачити всі можливості, які відкриються при складанні проекту конкретних заходів.

5. Як тільки в процесі пошуку відкриваються конкретні альтернативи, з'являється і більш точна інформація.

6. Стратегія й орієнтири — не одне і те ж саме. Стратегія — це засіб для досягнення цілі, а орієнтир — це ціль. Стратегія, виправдана при одному наборі орієнтирів, не буде такою, якщо орієнтири організації зміняться.

7. Стратегія і орієнтири взаємозамінні. Наприклад, те, що на верхніх рівнях управління є елементами стратегії, на нижніх перетворюється в орієнтири.

Економісти Р. Кларк, Б. Вільсон, Р. Дайнс, С. Надауд дають широке визначення фінансової стратегії і пов'язують її з фінансовою політикою і фінансовим плануванням. Фінансова стратегія вказує шлях розвитку підприємства в майбутньому, це основа для вибору альтернативи, яка зумовлює природу і напрямок організації фінансових відносин [13].

У свою чергу, німецький учений Д. Чандлер вважає, що стратегія — це визначення основних довгострокових завдань і мети підприємства, прийняття курсу дій; розподіл ресурсів, необхідних для досягнення поставленої мети [13].

На жаль, проблемі семіотики визначення економічної стратегії підвищення господарсько-фінансової стабільності підприємств, комплексного розгляду особливостей та шляхів вирішення згаданої проблематики в умовах трансформаційної економіки держав посттоталітарного періоду приділяється недостатньо уваги.

Виклад основного матеріалу. Стратегія — як загальний напрям і спосіб використання засобів для досягнення поставленої мети, дослідження й розробка можливих шляхів розвитку підприємства в умовах планової економіки мала певний досвід і практику. Справді, правильно розроблена стратегія дає змогу гармонізувати різні, часто суперечливі цілі, дає можливість порівняти різні «сценарії» розвитку фінансів підприємства і на підставі одержаної інформації вибрати оптимальні шляхи його перспективної діяльності, передбачити труднощі і проблеми на шляху до зміцнення його ринкових позицій, попередити негативні наслідки реалізації обраних шляхів розвитку.

Водночас у сучасних економічних трансформаційних умовах, при проведенні стратегічного менеджменту на підприємстві необхідно передбачити гнучку внутрішню структуру управління підприємством і чинниками, що забезпечували б протидію негативному впливу зовнішнього середовища. Для цього слід приймати стратегічні рішення з такою швидкістю, з якою виникають зміни у зовнішньому середовищі; важливо правильно вибрати метод реалізації тих чи інших стратегічних рішень.

Нині стратегія розвитку підприємства повинна бути спрямована на раціональне використання виробничих ресурсів та розподіл за результатами роботи фінансових ресурсів, які надходять у його розпорядження або є у нього, з метою досягнення високоефективних результатів виробничої діяльності і забезпечення господарсько-фінансової стабільності.

Розробка стратегії управління стабільністю підприємства, як зазначалося, залежить від внутрішніх та зовнішніх чинників, які нерідко різнобічно впливають на результати функціонування підприємства. Моделюючи виробничо-господарську діяльність і намагаючись управляти фінансовим станом, важливо попередити і вдало оцінити вплив цих чинників на їх кінцеві результати.

В основі досягнення внутрішньої стабільності підприємства лежить своєчасне і гнучке управління внутрішніми чинниками його діяльності. Семіотика стратегії управління ними, на наш погляд, крім організаційно-виробничих заходів, повинна бути спрямована на:

- якість управління оптимальним складом і структурою поточних активів;
- правильний вибір стратегії і тактики управління структурою власних фінансових ресурсів. Дуже важливо проаналізувати їх використання в двох напрямках: поперше, для фінансування поточної діяльності, по-друге, для інвестування в капітальні затрати і цінні папери;
- заходи щодо управління засобами, коштами, що додатково мобілізуються на ринку позикових капіталів, та техніко-економічними чинниками. Тут стратегія повинна бути спрямована на усунення господарсько-фінансового ризику нездатності підприємства своєчасно і в повному обсязі розплатитися зі своїми кредиторами.

Отже, можна стверджувати, що ступінь впливу чинників на господарсько-фінансову стабільність підприємства залежить не лише від сили кожного з них та співвідношення між ними, а й від тієї стадії життєвого

циклу, у якій на даний момент перебуває підприємство, і відповідності їй управлінських дій.

Недругорядний вплив на господарсько-фінансовий стан підприємства мають і зовнішні чинники. Тому важливо розробити на підприємстві семіотику стратегії і тактики управління ними. Зовнішнє середовище включає у себе різні аспекти: економічні умови господарювання, пануючі в суспільстві техніку і технології, платоспроможний попит споживачів, економічну і фінансово-кредитну законодавчу базу, соціальну та екологічну ситуацію в суспільстві, конкурентну боротьбу, податкову політику, ступінь розвитку фінансового ринку, страхової справи і зовнішньоекономічних зв'язків.

Отже, найважливіша ознака господарсько-фінансової стабільності підприємства — його здатність функціонувати і розвиватися в умовах внутрішнього і зовнішнього середовища, які постійно змінюються. При цьому важливе значення має достовірність і реальна інформація про внутрішнє і зовнішнє середовище. Основне її призначення полягає у тому, щоб на її основі:

- приймати відповідні (по можливості оптимальні) рішення про зміни характеру діяльності підприємства, викликані у зовнішній та внутрішній моделях;
- гарантувати виконання прийнятих на підприємстві концепцій, програм чи стратегій і забезпечити ефективність їх виконання.

Одним із головних методологічних принципів стратегічного менеджменту (управління) є інформаційне забезпечення — реальне, правдиве і достовірне. Це відбувається шляхом аналізу фінансової звітності.

Управління господарсько-фінансовою стабільністю підприємства зорієнтоване сьогодні переважно на розв'язання короткострокових проблем. У цих умовах поширеними є зміни завдань, пріоритетів діяльності, рішень, наслідком чого є недосконалість структури показників господарсько-фінансової стабільності, зниження її рівня. Вважається, що в сучасних економічних умовах України управління підприємством є управлінням в умовах кризової ситуації. Тому зміцнення господарсько-фінансової стабільності потребує організації антикризового управління господарсько-фінансовою стабільністю.

Загалом, на нашу думку, семіотика стратегічного управління господарсько-фінансовою стабільністю — це діяльність, яка полягає у виборі, на основі існуючої інформації, дій щодо досягнення довгострокової мети, у господарських умовах, що постійно змінюються, тобто це сфера діяльності вищого управлінського персоналу підприємства, яка полягає у забезпеченні стабільності функціонування підприємства, його господарсько-фінансового стану у довгостроковій перспективі.

Політика підвищення господарсько-фінансової стабільності в згаданому контексті управління потребує організації його стратегічного управління з врахуванням антикризових моментів.

Встановлено, що особливостями цього процесу в сучасних трансформаційних умовах України є:

- неможливість повного опису об'єктів аналізу, унаслідок чого переважають неструктуровані рішення;
- високий ступінь невизначеності показників та доступ до отримання результатів при реалізації рішень (стратегій);

— наявність значної кількості некерованих і частково керованих змінних;

— критерії вирішення завдань завчасно чітко не встановлені й уточнюються керівництвом у процесі їхнього вирішення.

На етапі діагностування та структуризації проблеми здійснюється перетворення стратегічних цілей у систему довготермінових і короткотермінових цілей, через які можна впливати на рівень стабільності господарсько-фінансового стану. Тобто проводиться ланцюгова структуризація мети: стратегічні цілі, тактичні цілі, оперативні цілі.

Важливою ланкою у процесі управління підприємством є стратегічний аналіз його господарсько-фінансової стабільності, який повинен спиратися на сучасне методологічне забезпечення економічного аналізу. Його першочергове завдання — розкриття причинно-наслідкових зв'язків між рівнем господарсько-фінансової стабільності підприємства та чинниками, які його формують. Аналіз повинен бути цілеспрямованим, об'єктивним і системним.

Черговим завданням цього процесу є визначення усіх стратегічних альтернатив управління господарсько-фінансовою стабільністю, їхнє обґрунтування. Щоб розробити альтернативні варіанти, доцільно застосувати метод побудови імітаційних моделей розвитку підприємства, який передбачає три види прогнозів — оптимістичний, реалістичний, песимістичний. Розробляти кожен із трьох прогнозів можна у кількох варіантах. Вищий управлінський персонал на цьому етапі повинен проаналізувати усі слабкі і сильні сторони кожної з альтернативних стратегій.

На наступному етапі порівнюються альтернативні стратегії і обирається найкращий варіант для специфічних умов роботи підприємства, розробляється стратегічний план, призначаються відповідальні особи з числа фінансових менеджерів.

Черговий етап присвячений проблемам реалізації та контролю за виконанням стратегії.

Таким чином, стратегія підвищення господарсько-фінансової стабільності повинна відповідати загальноприйнятим вимогам управління не лише фінансами підприємства, а й передбачати раціоналізацію основних засобів та обігових коштів, оптимізацію структури джерел фінансування; забезпечення своєчасного оновлення поза обігових активів і високу ефективність їхнього використання; вибір та реалізацію найефективніших шляхів розширення обсягів активів для забезпечення основних напрямів розвитку; забезпечення необхідного рівня самофінансування свого виробничого розвитку за рахунок прибутку, оптимізації податкових платежів, ефективної амортизаційної політики; забезпечення найефективніших умов і форм залучення позикових коштів у відповідності з потребами підприємства.

В умовах трансформаційної економіки розгляду господарсько-фінансової стратегії має передувати глибоке дослідження функціонування підприємства з питань аналізу фінансового стану і визначення фінансових та виробничих можливостей у чому чи не найважливішу роль відіграє власне семіотика як засіб досягнення мети.

Для того, щоб оцінити фінансову стійкість підприємства, потрібно використати методи і прийоми фінансового аналізу та соціально-економічного розвитку, здійснити аналізування основних показників ефективності використання основних виробничих фондів на підприємстві.

Загальні цілі господарсько-фінансового аналізу співпадають із загальними цілями дослідження роботи підприємства, але безпосередньо пов'язані з фінансами і діяльністю фінансових служб, з оцінкою ефективності роботи підприємства, тобто виміром його затрат і результатів (доходів). Фінансисти підприємства беруть участь в розробці перспективних планів на всіх етапах, але їх безпосереднє завдання — розрахувати ймовірні фінансові потоки, знайти найвигідніші джерела фінансування і канали отримання засобів, визначити режим їх повернення інвесторам. Прогнозування фінансових проблем повинно підштовхнути учасників розроблення планів до коректування заходів, пошуку додаткових шляхів економії, вибору більш досконалих технологій і організаційних рішень. Проте в сьогоdnішніх умовах аналіз такого роду не має достатнього інформаційного забезпечення і збір матеріалів для нього є трудомісткою роботою.

Аналіз поточного виробничо-господарського і фінансового стану підприємства часто виводить оцінку наслідків тих чи інших стратегічних рішень, прийнятих у попередні роки. Підприємство в певний момент свого розвитку обирає ту чи іншу стратегічну лінію — основний вид діяльності, основних постачальників і споживачів, що визначає рамки ефективності на кілька років вперед. Аналіз практики прийняття подібних рішень з використанням засобів семіотики на підприємстві означає якість системи управління на підприємстві в цілому і, стратегічного управління зокрема.

Висновки. Таким чином, господарсько-фінансовий аналіз дає змогу виявити можливості підвищення ефективності функціонування суб'єкта господарювання за допомогою раціональної фінансової політики, оцінити фінансовий стан підприємства і, зокрема, фінансову стійкість як наслідок правильності прийнятих стратегічних рішень господарської діяльності в попередні роки.

Досягнення цілей фінансового аналізу, на нашу думку, можливе за допомогою наступних методів і прийомів аналізу серед яких:

— горизонтальний аналіз (часовий) — порівняння кожної позиції звітності з попереднім періодом;

— вертикальний аналіз (структурний) — визначення структури підсумкових фінансових показників із виявленням впливу кожної позиції звітності на результат у цілому;

— аналіз трендів — порівняння кожної позиції звітності з рядом попередніх періодів і визначення тренду, тобто основної тенденції динаміки показника.

За допомогою тренду ведеться:

— перспективний прогнозний аналіз;

— аналіз відносних показників (коефіцієнтів) — розрахунок відношень між окремими позиціями звіту або позиціями різних форм звітності за окремими показниками, визначення їх взаємозв'язку;

— порівняльний аналіз — як внутрішньогосподарський аналіз зведених показників звітності по окремих

показниках підприємства, підрозділів, цехів, так і між-господарський порівняльний аналіз показників даного підприємства з показниками конкурентів, із середньогалузевими та середньогосподарськими показниками.

На думку окремих авторів, зокрема В. А. Борисової, для аналізу фінансового стану підприємств доцільно використовувати експрес-аналіз фінансового стану. Його метою є оцінка фінансового стану, динаміки розвитку суб'єкта господарювання.

Експрес-аналіз необхідно виконувати в три етапи: підготовчий; попередній огляд фінансової звітності; економічне читання та аналіз звітності, який може говорити про доцільність або необхідність поглибленого та детального аналізу.

У результаті здійснення будь-якої господарської операції фінансовий стан підприємства може залишитися незмінним, поліпшитися або погіршитися. Щоденний потік господарських операцій є причиною переходу з одного типу стійкості в інший. Завданням аналізу фінансової стійкості є оцінка розміру та структури активів і пасивів, в результаті чого можна отримати відповіді на запитання: наскільки підприємство незалежне з фінансового погляду; зростає чи знижується рівень цієї незалежності; чи відповідає стан його активів і пасивів завданням господарсько-фінансової діяльності.

На практиці застосовують різні методики аналізу фінансової стійкості. Показником фінансової стійкості є надлишок або брак джерел коштів для формування запасів і затрат, що визначається як різниця розміру джерел коштів та розміру запасів і затрат. Загальний розмір запасів і витрат дорівнює сумі рядків 100+110+120+130+140 активу балансу.

Таку методику доцільно використовувати в експрес-аналізі фінансового стану. Але при розробленні господарсько-фінансової стратегії краще використати більш поглиблену методику аналізу виробничо-господарської фінансової стабільності підприємств.

Семіотика фінансової стійкості повинна включати аналіз:

- складу і розміщення активів господарюючого суб'єкта;
- динаміки і структури джерел фінансових ресурсів;
- наявності власних оборотних засобів;
- кредиторської заборгованості;
- наявності і структури оборотних засобів;
- дебіторської заборгованості;
- платоспроможності.

Наприклад, при аналізі складу і розміщення активів підприємств необхідно провести аналіз наявності і структури активів на початок і кінець звітного року, а також вивчаються зміни, що відбулися за цей період.

Важливим показником оцінки господарсько-фінансової стабільності є темп приросту реальних активів. Як відомо, реальні активи — це реально існуюче власне майно і фінансові вкладення за їх дійсною вартістю. Темп приросту реальних активів характеризує інтенсивність нарощування майна і визначається за формулою:

$$A = \left(\frac{C_1 + Z_1 + D_1}{C_0 + Z_0 + D_0} - 1 \right) \times 100, \quad (1)$$

де A — темп приросту реальних активів, %; C — основні засоби і вкладення без врахування зносу, торгової націнки за нереалізованими товарами, нематеріальними активами, використаним прибутком; Z — запаси і затрати; D — грошові засоби, розрахунки та інші активи без врахування використаних залучених засобів; індекс «0» — попередній (базовий) рік; індекс «1» — звітний (аналізований) рік.

Вивчення динаміки і структури джерел фінансових ресурсів проводиться аналогічно вивченню складу і розміщенню активів підприємства.

Наступним кроком є вивчення окремо динаміки і структури власних оборотних засобів. Джерелами утворення власних засобів є статутний, пайовий, додатковий і резервний капітал; цільове фінансування і різні забезпечення. Аналіз наявності і руху власних оборотних засобів господарюючого суб'єкта передбачає визначення фактичного розміру засобів і чинників, що впливають на їх динаміку.

При аналізі кредиторської заборгованості визначаються розміри заборгованості на початок і кінець року і зміни, що відбулися за кожним видом заборгованості.

З метою поглиблення аналізу руху кредиторської заборгованості і фінансового стану необхідно виявити і проаналізувати динаміку невикраденої кредиторської заборгованості. До неоправданої кредиторської заборгованості належить заборгованість постачальникам за неоплаченими вчасно документами.

Подальший аналіз обігових засобів проводиться в напрямі вивчення динаміки і складу оборотних засобів. При аналізі порівнюються суми оборотних засобів на початок і на кінець звітного періоду і виявляються законність і доцільність вилучення засобів із обороту.

У процесі аналізу дебіторської заборгованості необхідно проаналізувати її розміри, встановити законність і строки виникнення, виявити нормальну і неоправдану заборгованість. На фінансовий стан господарюючого суб'єкта впливає не сама наявність дебіторської заборгованості, а її розмір, рух і форма, тобто чим викликана ця заборгованість. Дебіторська заборгованість не завжди утворюється в результаті порушення порядку розрахунків і не завжди погіршує фінансове становище.

При аналізі дебіторської заборгованості доцільно згрупувати її за термінами виникнення.

Наступним етапом аналізу є виявлення платоспроможності господарського суб'єкта. Аналіз платоспроможності здійснюється шляхом співставлення наявності і надходження засобів з платежами першої необхідності. Платоспроможність виражається через коефіцієнт платоспроможності, який визначається як співвідношення наявних грошових коштів і суми нагальних платежів на певну дату чи за певний період. Якщо коефіцієнт платоспроможності рівний або більший «1», то це означає, що господарюючий суб'єкт платоспроможний. Якщо коефіцієнт менший «1», то в процесі аналізу необхідно встановити причини недостачі платіжних засобів.

При проведенні аналізу потрібно оцінювати зміни, що відбулися за звітний період, і робити висновки,

як ці зміни впливають на фінансову стійкість підприємства.

Щоб повністю оцінити господарсько-фінансову стабільність підприємства, крім проведеного аналізу за раніше згадуваною методикою, потрібно розрахувати їх показники.

На наш погляд, процес стратегічного управління фінансово-господарською стійкістю підприємства у контексті семіотики передбачає п'ять етапів, послідовність яких представлена на рис 1.



Рис. 1. Організація процесу (етапи) семіотики стратегічного управління фінансово-господарською стійкістю підприємства

Семіотика загальних характеристик стратегій забезпечення господарсько-фінансової стабільності підприємств дозволяє в комплексі зробити об'єктивні та своєчасні висновки щодо оцінки господарсько-фінансової ситуації з досліджуваної теми та приймати ефективні рішення.

Список використаних джерел

1. Ансофф И. Стратегическое управление / И. Ансофф ; пер. с англ. — М. : Экономика, 1989. — 358 с.
2. Аузан А. А. Адміністративні бар'єри в економіці: інституційний аналіз / А. А. Аузан, П. В. Крючкова. — М. : ИНП Суспільний договір.
3. Андрушків Б. М. Основи менеджменту: методологічні положення та прикладні механізми: Підручник для студентів та викладачів економічних спеціальностей вузів / Б. М. Андрушків, О. Є. Кузьмін. — 2-е видання, перероблене та доповнене. — Тернопіль : Лілея, 1997. — 292 с
4. Данилишин Б. М. Феноменологічні альтернативи економічного зростання України : у 2-х т. / Б. М. Данилишин, В. В. Микитенко. — К. : ЗАТ «Нічлава». — Т.1. — 2008. — 336 с.
5. Данилишин Б. М. Макросистемна еволюція української економіки : у 2-х т. / Б. М. Данилишин, В. В. Микитенко. — К. : ЗАТ «Нічлава». — Т.2. — 2008. — 210 с.
6. Проблеми теорії і практики менеджменту. — Тернопіль : Вид. ТзОВ «Терно-Граф». — 2009. — 312 с.
7. Економічна та майнова безпека підприємства і підприємництва. Антирейдерство: / за заг. ред. Б. М. Андрушківа. — Тернопіль : Терно-граф, 2008. — 424 с.
8. Інноваційна політика : навчальний посібник / Б. М. Андрушків, Ф. В. Бортняк, Ю. Я. Вовк та ін. ; за заг. ред. Б. М. Андрушківа. — Тернопіль : ТзОВ «Терно-Граф», 2012. — 484 с.
9. Кирич Н. Б. Організаційні механізми реалізації стратегії підвищення фінансово — господарської стабільності підприємства / Н. Б. Кирич // Матеріали X наукової конференції ТДТУ імені Івана Пулюя, Тернопіль, 17–18 травня. — Тернопіль : ТДТУ, 2006. — С. 249.
10. Кирич Н. Б. Особливості управління техніко-економічними факторами стабілізації виробництва на сучасному етапі / Н. Б. Кирич // Галицький економічний вісник. — 2006. — № 2 (9). — С. 33–38.
11. Кирич Н. Б. Стабільність виробництва та фінансова стійкість господарських структур — необхідна умова інтеграції України до ЄС / Н. Б. Кирич // Тези доп. Міжнар. наук. конф. «Разом в Європі: маркетингові стратегії регіонального розвитку»: Зб. наук. праць Терноп. інституту соц. та інф. технол. — Тернопіль : ТІСІТ, 2005. — С. 35–36.
12. Кирич Н. Б. Сталий розвиток та фінансова стійкість господарських структур регіону — необхідна умова інтеграції України до ЄС / Н. Б. Кирич // Тези доп. Міжнар. наук. конф. «Разом в Європі: регіональні стратегії формування економіки знань в умовах євроінтеграції»: зб. наук. праць Терноп. інституту соц. та інф. технол. — Тернопіль : ТІСІТ, 2006. — С. 193–201.
13. Кирич Н. Б. Від стабілізації суспільного виробництва — до сталого розвитку суспільства : монографія / Н. Б. Кирич. — Тернопіль : ТДТУ, 2003. — 203 с.
14. Кирич Н. Б. Збалансованість системи показників у формуванні стратегії розвитку організацій, підприємств — як метод стабілізації економіки України / Кирич Н. Б. // Схід. — 2007. — №3 (81). — С. 101–103.
15. Кирич Н. Б. Організаційно-економічна категорія господарської та фінансової стабільності функціонування підприємств в контексті сталого розвитку України / Н. Б. Кирич // Вісник економічної науки України. — 2007. — №4. — С. 113–114.
16. Кирич Н. Б. Теоретичні та прикладні механізми управління стратегією підвищення господарсько-фінансової стабільності підприємства / Н. Б. Кирич // Економіка: проблеми теорії та практики. — 2008. — № 3. — С. 136–142.
17. Кирич Н. Б. Роль інвестування в організації стабільного функціонування переробних підприємств / Н. Б. Кирич, В. І. Барканов // Інвестиції: практика та досвід. — 2008. — № 8. — С. 9–11.
18. Кирич Н. Б. Аналітичні аспекти впровадження нової економічної стратегії підвищення господарсько-фінансової стабільності переробних підприємств / Кирич Н. Б. // Економіка промисловості України : зб. наук. пр. — К. : РВПС України НАН України, 2007. — С. 50–57.